

Lahemaa rahvusparki kaitsekorralduskava 2016-2025

Külade kultuuripärandi ja ehitustingimuste koosolek

Kolga mõis 09. jaanuar 2015

Koosoleku juhataja: Ave Paulus

Protokollija: Kristiina Jürisoo

Osalejad: vastavalt lisatud nimekirjale

Koosoleku algus: 16:10

Koosoleku lõpp: 18:00

Ave Paulus juhatab koosoleku sisse ning tutvustab Lahemaa kaitsekorralduskavas käsitletud külade kultuuripärandi ja ehitustingimuste peatükki. Paberandjal kaardid ja ajaloolise maakasutuse, kultuuripärandi ning ehitustingimuste valdkonna peatükkide kaustad Kahala järve ümbruse külade (Andineeme, Soorinna, Tsitre, Pudisoo, Kahala, Uuri, Muuksi, Kolga alevik) kohta jaotatakse külavanematele.

Ave Paulus: Kaitsekorralduskava on alus looduskaitse tegevuste jaoks, sh kultuuripärandiga seotud tegevuste jaoks. Kaitsekorralduskava on juhendmaterjal kaitseala valitsejale, seega on oluline, et kavas saaksid käsitletud ka kultuuripärandi küsimusega seotud erisused. Erisuste väljaselgitamiseks on vajalikud ka arvamused ja ettepanekud küladelt. Palume, et iga küla vaataks kaardidel märgitud piirid üle ning ettepanekute olemasolul palume need esitada Keskkonnaametile (kontaktisikuks Ave Paulus). Palun saatke Keskkonnaametile infot kultuuripärandi kohta, misjärel saab nende objektide jaoks kaitsekorralduskavas sisse viia säilitus- ja toetusmeetmed. Selliseks säilitustegevuseks võib olla ajaloolise kiigekoha avatuna hoidmine, põlistõugude kasvatamine, looduslike pühapaikade avatuna hoidmine, maastiku taastamine, kuid need tegevused tuleb koos eelarvega sisse kirjutada ka kaitsekorralduskavasse. Alusuuringuga on katmata kõik vaimset pärandit, töötraditsioone ning käsitööoskusi puudutav, seega võib teha ettepaneku ka nende uurimiseks.

Sulo Nigul: Esiteks, jääb mulje nagu Lahemaad käsitletakse museaalse piirkonnana ning seal elavaid inimesi eksponaatidena. Andineeme küla kohta on suur tabel, kus on detailselt toodud milline täpselt peab olema abihooned jms. Kes neid tabeleid teeb? Teiseks, rannapiiriga külade jaoks hõlmab traditsiooniline eluviis paadi ja laurikoha olemasolu, miks on siis laurikoha tegemiseks vajalik detailplaneering? Kaitsekorralduskavaga võiks küll kultuuripärandit säilitada, kuid samas võiks anda ka võimaluse elada kaasaegsel kombel.

Ave Paulus: Lahemaa käsitlemine muuseumina ei pea paika, Lahemaal pole kunagi kehtinud, et ehitada võib vaid vanale talukohale, samuti võib siia ehitada modernses võtmes hooneid, kuid hoonete mahuline ja arhitektuurne lahendus peab olema kooskõlas siinsete ehitustraditsioonidega, mistõttu need tabelid. Tingimused (nt katusekalle) on seatud selleks, et ehitised ka arhitektuuriliselt küladesse sobiks. Näiteks ei saa Lahemaa traditsioonilistesse külamaastikesse lubada kõrget liiga terava katusega või lamekatusega hooneid. Mitmes piirkonnas (Võsu, Vihase, Kolgaküla, Suurpea) on lamekatused

lähtuvalt piirkondlikest eripäradest lubatud. Lautrikohtade ja paadikuuride korrastamiseks detailplaneeringut uue kaitse-eeskirja kohaselt vaja ei ole.

Sulo Nigul: Kuid ajaloolised lautrikohad on kitsad, kaasaegne paat sinna ei mahu, mis tähendab, et kitsamate lautrikohtade tegemine laiemaks oleks uue lautrikoha ehitamine?

Ave Paulus: Kas selline ehitamine on lubatud või ei, oleneb kaitse-eeskirjast. Kaitse-eeskiri on seadus, kaitsekorralduskava aga soovitusliku sisuga dokument.

Mart Almers: Minimaalne ehituskruundi suurus on 1 ha, siiani oli see vallas 5 ha. Teeeme ettepaneku suurendada Andineeme külas ehituskruundi suurust tagasi 5 hektari peale.

Mart Almers: Miks on kaartidel osa aladest valged?

Ave Paulus: Valged on metsaalad, mis pole põllumajanduslikus kasutuses olnud, sihtkaitsevööndid ning alad väljaspool rahvusparki.

Rauno Masing: Traditsiooniline kalapüük eeldab jõel käimist, kas see on kusagil kultuuriliste väärtustena kajastatud?

Ave Paulus: Jah, see on rannakülade üheks peamiseks prioriteediks. Lahemaa uues kaitse-eeskirjas on rannakalandus kaitse-eesmärgiks.

Rauno Masing: Kuid võimalus merel käia on sisuliselt olematu.

Rauno Masing: Aga kui reaalselt pole võimalik kala püüda, siis tekib vastuolu ning seda kõikide Lahemaa külade puhul.

Ave Paulus: See eeldab seadusemuudatust.

Emil Rutiku: Kas ettepanek tuleb teha Keskkonnaametisse või Keskkonnaministeeriumisse?

Ave Paulus: Ettepanekuid võib teha mõlemale. Kalapüügiload on seadusemuudatuse teema. Kaitsekorralduskava ei muuda seadusi, siin on vaja lahti kirjutada siinsete rannakülade traditsioonid ja selle kaitseks vajalikud tegevused (uuringud, säilitustegevused, tutvustamine). 30.01 toimub rannakülade elulaadi koosolek Palmises, algusega kell 14.00. Enne seda kell 11.00 vaimse pärandi koosolek.

Sulo Nigul: Mööda rannajoont Salmistust Tapurlani pole ühtegi väikelaeva paadisadamat, kas Keskkonnaamet arvestaks külade sooviga kui külad end koondaks ning sooviks Andineemele paadisadamat?

Ave Paulus: Jah, küladel endal peabki olema tahe, et midagi tehtaks, lautrid on Lahemaa kultuuripärandi üks osa.

Tiina Skolimowski: Maakonnaplaneeringus saavad külad kaasa rääkida, meie valda on pandud lisaadamaid ning on võimalus neid ka juurde teha. Praegu ongi õige hetk kaasa rääkida ning arvamust avaldada.

Sulo Nigul: Kas maaplaneering on kättesaadav internetist?

Tiina Skolimowski: Lubati panna, vallas on olemas.

Emil Rutiku: Tundub nagu poleks siduvat lüli kõige vahel. Vallas tehakse maakonna planeering, Keskkonnaametis mingi teine plaan, kuid et asi edasi liiguks, peame kõik koostööd tegema. Näiteks kalastamise probleem hõlmab mitut osapoolt, aga kuidas asi edasi liiguks?

Ave Paulus: Hetkel me koostame kaistekorralduskava, mis puudutab Lahemaa tegevusi ja uuringuid. Vald peaks olema keskne kohalike probleemide lahendamisel.

Margus Soom: Sadamate ehitamine on keeruline, peab arvestama tuulte suundadega ning kuhu ja millal liiva koguneb. Kaberneeme sadam rikuti ära, Salmistu sadam on liiva täis pidevalt, Tsitre sadam on ainus kasutatav, seal käis rataslaev sees. Initsiatiiv nende sadamate korrashoiuks on teretulnud...

Ave Paulus: Sadamad on keeruline teema, sõltub asukohast ja suurusest jpm teguritest, nt Loksa ja Hara sadama koosmõju omal ajal, potentsiaalsete Võsu ja Käsmu sadamate koosmõju – võib olla vajalik rannikuprotsesside modelleerimine, mis on üsna kulukas ettevõtmine.

Margus Soom: Teen ettepaneku uurida Kahala järve lõunakaldale ja läänekaldale paadisadama ehitusvõimalusi.

Ave Paulus: Kultuuripärandi kaitse peaks olema külade nägemus. Selleks palumegi esitada ettepanekuid teid huvitavates kultuuripärandiküsimustes.

Emil Rutiku: Meil on mulje, et peaksime arvestama sellega, kuidas viia kaitsekorralduskavast tulenev nägemus kooskõlla meie endi eluga. Kuidas saavutada tasakaal külade ja Keskkonnaameti huvide vahel? Mis on Keskkonnaameti prioriteet otsuse tegemisel?

Ave Paulus: Avalik huvi ja väärtuste kaitse on meie ühine huvi. Kultuurimaastikud ongi säilinud tänu inimtegevusele. Tasakaalu saavutamiseks tuleb koos mõelda.

Sulo Nigul: Kes tegi nii detailse tabeli külade kohta?

Ave Paulus: Inventuurid olid riigihanked, asustusstruktuuri ja arhitektuuri inventuur oli rahvusvaheline hange. Põhitäitjatelt oli nõutav teaduskraad, erialased kvalifikatsioonid ja varasem kogemus vastavasisuliste tööde alal, samuti teadmised Lahemaa osas.

Margus Soom: Mis saab poollooduslike koosluste hooldamisest, kui Euroopast enam raha ei saa?

Kristiina Jürisoo: Sellele on hetkel raske vastata, ei oska öelda.

Margus Soom: Aga kes neid üldse hooldama peaks?

Kristiina Jürisoo: Selleks on konkreetselt vaja huvilist, isikut, kes hooldusega tegeleks.

Sulo Nigul: Ärges tehke nii rangeid ja detailseid piiranguid küladele.

Ave Paulus: Selline raamistik vähendab personaalset suva. Et kõigile oleks ühtsed tingimused, on vajalik järgida reeglistikku. Ehitustingimused on praegu suhteliselt mõistlikud.

Emil Rutiku: Kuidas taastada elukeskkonda?

Rauno Masing: Kui tahame taastada, siis kas Keskkonnaamet tuleb appi?

Imbi Jäetma: Koostöö on võimalik.

Emil Rutiku: Näiteks selleks, et ebapärlikarp säiliks, on meil vaja kala, kuid kui sobiv elukeskkonda kinni kasvab, ei olegi võimalik karpi säilitada.

Imbi Jäetma: Ebapärlikarbi elupaiga taastamise projekt on olemas ja käimas.

Sulo Nigul: Miks ei võiks Lahemaal elav inimene teha nii nagu ta tahab?

Ave Paulus: Sest ka teadmatusest tehakse palju halba.

Väino Veersalu: Piirangud on mõistetavad atraktiivsetes tsoonides, kuid tänu nendele kannatavad ka teised.

Ave Paulus: Aga tegelikult saab Lahemaal ju kõik vajalik tehtud.

Väino Veersalu: Mida tähendavad kaardil märgitud maastiku väärtusklassid?

Ave Paulus: I ja II väärtusklassi kuuluvad avatuna püsinud maastikud, mida peaks hoidma avatuna ka edaspidi, III ja IV väärtusklassi kuuluvad võssa kasvanud maastikud, mida peaks taastama.

Mare Veersalu: Kadastike harvendamise olulisust pole selgesõnaliselt välja toodud, see tuleb lisada. Loopealsete avatuna hoidmiseks on vajalik seal karjatada, enne seda tuleb loopealseid taastada ehk kadastikke harvendada.

Margus Soom: Võiks kaaluda, et lasta osal Lahemaast kasvada metsa, mitte tegeleda võsa eemaldamisega.

Ave Paulus: Selline kaitseprintsip on olemas, et kui tegu on metsakõlvikuga, siis seal ehitamine on keelatud.

Margus Soom: Kas kadastikke võib lasta metsaks kasvada?

Ave Paulus: Ei, me kaitseme loopealseid ning nende säilitamiseks on vajalik kadakate harvendus.

Emil Rutiku: Kui külad jõuavad küsimustes kokkuleppele ja annavad oma sisendi, siis kuidas protsess edasi käib?

Ave Paulus: Ettepanekud lähevad ametlikku kirjade registrisse ning vastuskirjad on ettepanekutega avalikult üleval ka Keskkonnaameti lehel.

Emil Rutiku: Kas mitu küla võib teha ühisavalduse, kuidas säilitada meie elulaadi? Lähtume sellest, mis toimuma hakkab, et inimene siin tegutseks ja säiliks.

Ave Paulus: Lahemaa puhul ei olegi teisiti võimalik, meil on 10 000 maaomanikku ning enamus maadest eraomandis.

Emil Rutiku: Kas Lahemaal on piire ka nihutatud?

Ave Paulus: Jah, on.

Sulo Nigul: Kaldapealsetel kruntidel on suurim mure see, kuidas kindlustada kaldaserva. Mis töid võib teha erosiooni takistamiseks?

Ave Paulus: Selleks tuleb viia taotlus valda.

Rauno Masing: Kuskohast tulevad eelarved, mis pannakse kaitsekorralduskavasse?

Ave Paulus: Suurusjärgu eelarved tulevad Keskkonnainvesteeringute Keskusest, regionaalfondist, ka piirkonnaarengu projektidest.

Koosoleku lõpp 18.00

Allkirjad:

Koosoleku juhataja:

Protokollija:



Ave Paulus

Kristiina Jürisoo

901. loosolek

Nimi	amtu/keela	allkirj
1. Indro Jätku	Sa talu/uuks	Jätku
2. Taavi Jätku	— " —	Jätku
3. Theo Kehlmann	Pudisoo k	Jätku
4. Raimo Masilo	Pudisoo	Pu
5. Mihkel Laide	Pudisoo	Pu
6. Kertu Laide	Pudisoo	Kloke
7. Rūta Laane	Tsitre	Rūta
8. LUBOV BEGILOVA	KUUSALI VV	Lubov
9. Tiina Sedimovskaja	Kuusali XX	Tiina
10. Tiiu Lepkur	Tsitre	Tiiu
11. Lembit Laanest	Tsitre	Lembit
12. Vaino Veersalu	Uuri	Vaino
13. Mare Veersalu	Uuri k	Mare
14. Toomas TAMMELÄ	Tsitre	Toomas
15. Sulo Nigul	Andineeme	Sulo
16. Mart Hõnars	Andineeme	Mart
17. Neeme Kollin	Muksi	Neeme
18. Tiit MÄE	PUDISOO	Tiit
19. Margus Seom	Kuusali VV kindlalt Lahema RP-s	Margus
20. Alvi Mäe	KAHALA / kolga mõis	Alvi
21. Emil Rutiho	Rutiho / uuri	Emil
22. Ase Paulus	Kehlmannist	Ase
23. Kristina Jürioo	Kuusali VV	Kristina